

SOU 2020:40 En gemensam utbildning inom statsförvaltningen (Fi2020/02978)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i SOU 2020:40 En gemensam utbildning inom Statsförvaltningen. Journalistförbundet har inte fått utredningen på remiss men vill ändå lämna vissa synpunkter eftersom förslaget och innehållet i den föreslagna utbildningen kan få stora konsekvenser bland annat för möjligheten att ta del av allmänna handlingar.

Utredningen föreslår att det ska införas en gemensam utbildning för hela statsförvaltningen. Journalistförbundet har under flera år lyft behovet av en utbildning för statsanställda för att öka kunskapsnivån när det gäller bland annat offentlighetsprincipen och meddelarskyddet. Journalistförbundet välkomnar utredningen och tillstyrker förslaget som sådant.

Utredningen föreslår att sekretess ska gälla, enligt en ny bestämmelse i 15 kapitlet, 2 a §, offentlighets och sekretesslagen (OSL), för uppgift som hänför sig till myndighets verksamhet som består i tillhandahållande av en grundutbildning inom statsförvaltningen om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet. Utredningen föreslår också att den tystnadsplikt som följer av bestämmelsen ska inskränka rätten att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall. Journalistförbundet avstyrker förslaget till ny sekretessbestämmelse, samt förslaget om att inskränka meddelarfriheten.

Journalistförbundets inställning till en gemensam utbildning för statsförvaltningen

Utredningen föreslår att det ska införas en gemensam utbildning för hela statsförvaltningen. Journalistförbundet välkomnar utredningens förslag. Journalistförbundet har under flera år lyft behovet av en utbildning för statsanställda. Journalistförbundets medlemmar möter statsanställda, dels när de begär ut allmänna handlingar, dels när de intervjuar statsanställda. Den generella uppfattningen är att det blir svårare och svårare att såväl få ut allmänna handlingar som att genomföra intervjuer. När det gäller allmänna handlingar är bedömningen att det sällan handlar om ovilja, utan snarare okunskap, i de fall offentlighetsprincipen tillämpas felaktigt vid utlämnande av allmänna handlingar. Som tjänsteman tar man hellre det säkra före det osäkra och avstår från att lämna ut en viss uppgift. Samma sak gäller viljan att prata med media där kunskapen om meddelarskyddet försämrats på senare år. En förklaring kan vara att myndigheters informationsavdelningar växt och att myndigheterna då i stor utsträckning anställt personer som arbetat inom privat sektor som inte haft samma kunskap och erfarenhet av meddelarskydd. Enligt Journalistförbundet kommer utredningens förslag leda till öka att kunskapen om såväl offentlighetsprincipen som meddelarskyddet, vilket förhoppningsvis kan bidra till att dessa för demokratin så viktiga principer tillämpas på ett bättre sätt inom statsförvaltningen. Mot den bakgrunden tillstyrker Journalistförbundet förslaget.

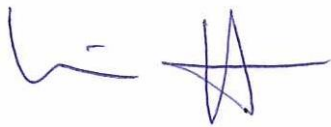
Hanteringen av uppgifter hos universitetet och behovet av en ny sekretessbestämmelse

Utredningen föreslår att sekretess ska gälla för uppgift som hänför sig till myndighets verksamhet som består i tillhandahållande av en grundutbildning inom statsförvaltningen om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet. Enligt utredningen finns det behov av en ny sekretessbestämmelse eftersom finns det en risk att den stora mängd uppgifter som universitetet kommer att hantera med anledning av grundutbildningen kan användas för att kartlägga den svenska statsförvaltningen: "Det kan röra sig om uppgifter om deltagarnas namn, personnummer och adress. Det kan också röra sig om vid vilken myndighet de arbetar och vad de har för arbetsuppgifter. Dessa uppgifter är i normala fall inte känsliga när de behandlas var för sig. Risken för skada uppkommer framför allt när de sammanställs."¹ Utredningen föreslår att en ny sekretessbestämmelse införs i 15 kapitlet, 2 a §, OSL. Uppgifterna ska skyddas med ett omvänt skaderekvisit, vilket innebär att sekretess kommer att gälla som huvudregel. Utredningen föreslår också att den tystnadsplikt som följer av bestämmelsen ska inskränka rätten att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall.

Även om det kan finnas visst fog för farhågan att uppgifter om vilka som genomgått statstjänstemannautbildningen kan användas för att kartlägga den svenska förvaltningen anser inte Journalistförbundet att en så stark sekretess som utredningen föreslår är motiverad. Tvärtom är det av stor vikt att allmänheten kan ta del av uppgifter om vilka statsanställda som genomgått utbildningen. Omvänt skaderekvisit, vilket är det som föreslås av utbildningen, leder ofta i praktiken till handlingar aldrig eller sällan lämnas ut. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslaget till ny sekretessbestämmelse, samt förslaget om att inskränka meddelarfriheten. För det fall lagstiftaren anser att

¹ Se SOU 2020:40 En gemensam utbildning inom Statsförvaltningen, sid 228.

det finns ett behov av sekretess anser Journalistförbundet att uppgifter istället bör skyddas av en bestämmelse med rakt skaderekvisit, det vill säga att offentlighet är huvudregel.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'U' followed by a complex, multi-looped flourish.

*Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet*